talide mahutamist eramajandusele peale surunud. Kes vähegi suvatseb heita pilku tagasi meie majanduse senisele arenguprotsessile, peab tunnistama, et riiklikku investeerimistegevust ühe ning sama ringkonna poolt arvustati väga vastukäivalt. Ühelt poolt kuuldus alati etteheiteid, et riik oma ressurssidega toetab eramajandust liiga ohtralt, ja teiselt poolt püüdsid üksikalade huvide kaitsjad rõhutada, et see ja see ala on riigi poolt puudulikult toetatud. Selliseid omavahel vastakaid etteheiteid kuuldus iga riikliku majandusürituse puhul: asjatult tungib riik eramajandusse — riik pööraku enam tähelepanu eramajanduse toetamisele.

Riigiettevõtlikkuse ekspansiooniks ei peeta harilikult mitte ainult ettevõtete asutamist riikliku kapitaliga, vaid ka mitmesuguseid muid majanduslikke korrastusi, nagu teraviljamonopoli, üksikute tootmisalade toetamist ja tihti ka riikliku ettevõtlikkuse ekspansiooni ja segamist eramajanduse vahekordadesse. Tegelikult oleleb siin aga väga olulisi erisusi. Kõigepealt tuleb eraldi hinnata riiklikke majanduspoliitilisi samme, mis on tingitud majanduskriisist. Kriisi vastu võitlemiseks kohandatud abinõusid ei saa milgi tingimusel pidada riikliku ettevõtlikkuse laiendamise eesmärgist tingitud sammudeks, vaid neile tuleb vaadata esmajoones kui eramajanduse kaitsmise abinõudele. Põllumajanduse toetamise aktsioonid, valuuta ja väliskaubanduse kontroll ja palju teisi korrastusi kohandati just kriisiraskustest tabatud eramajanduse tasakaalustamiseks ning abistamiseks. Kuigi need korrastused üksikjuhtudel võisid tunduda ka koormavana ja mõned ettevõtted sellist kaitset üldse ei vajanud, pole kahtlust nende sammude vajaduses ning otstarbekuses kogu rahvamajanduse seisukohalt. Viimastel aastatel saavutatud majanduslikud edusammud näitavad, et riiklikud majanduskorrastuslikud abinõud ei pidurdanud eraalgatust. Loobuda tuli vahest ainult endistest arusaamistest, mis võimalikult ulatuslikumalt püüdsid veeretada riiklikele ressurssidele eraettevõtlikkusega seotud riisikot. Riigi kapitali mahutamine eramajandusse oli varemail ajul Eesti majandusarenguliseks paratamatuseks. Kriisiaastate konjunktuur põhjustas riikliku laenukapitali osatähtsuse tõusu. Olude paranedes toimub aga nihkumine jällegi uuesti endiste vahekordade suunas. Kapitalide vahekordade kujunemine viimaseil aastail tõendab seda.

Väliskaubanduse kaudu on Eesti majandus tihedalt seotud majandusoludega teistes riikides. Mitmes riigis tungivad riiklikud korrastusabinõud sageli palju sügavamalt eramajanduse huvidesse, kui see on aset leidnud Eestis. R i i g i s t a m i s k a r t u s t e a v a l d u s e d o n m e i l s e e g a e n a m k u i l i i a l d a t u d, sest tegelikult puuduvad

Eesti kroonika 1935, lk. 48